

‘Initiatiefnemers voor taakdemocratie’

Jaarplan 2023 vereniging Noorden Duurzaam

Goedgekeurd door de RvT op 5-4-2023. Te behandelen in de ALV van 12-4-2023

Profiel

Noorden Duurzaam is een regionale vereniging voor duurzame ontwikkeling, actief op het grensvlak van duurzaamheid en democratie. De vereniging, opgericht in 2013, doet onderzoek, conceptontwikkeling, begeleiding van experimenten en kennisdeling, met focus op de theorie en praktijk van taakdemocratie. Er zijn ca. 70 leden. De LinkedIn-groep van Noorden Duurzaam heeft ruim 500 volgers. Noorden Duurzaam onderhoudt contacten en samenwerking met universiteiten, hogescholen, provincies, gemeenten en waterschappen.

Visie

Taakdemocratie: bijdrage van Noorden Duurzaam aan transitieversnelling.

Bij het samenstellen van dit jaarplan ligt de teleurstellend afgesloten VN-toppen over klimaat en biodiversiteit nog vers in het geheugen. Ook de recente uitspraak van de VN naar aanleiding van het laatste IPCC-rapport echoot nog na: dat alleen draconische maatregelen nog kunnen voorkomen dat de opwarming van de aarde beperkt blijft tot 1,5 graden. Het urgentiebesef neemt overal toe maar de voortgang die de landen in VN-verband boeken blijft ver achter bij wat nodig is. De lichtpuntjes zijn maar klein: de 1,5 graden doelstelling is net niet geschrappt en er ligt slechts een intentie voor een compensatiefond voor de Global South. Er is versnelde energiebesparing maar dat komt mede door een oorlog. De economische groei gaat gewoon door, terwijl planetaire grenzen en tipping points overschreden worden en de ongelijkheid absurde vormen aanneemt. CO₂-emissies nemen hier en daar af en dat lijkt op de gewenste ontkoppeling van economische groei, maar daar staat tegenover dat de *material footprint* nog altijd meegroeit met het BNP. Ook in eigen land gaat het traag. Ingezette transitie zitten elkaar soms in de weg, zoals de stikstofcrisis die het duurzaam bouwen en de aanpak van de woningnood vertraagt. De circulaire economie schiet niet op. Kortom, systemen denderen door terwijl de boel op instorten staat.

Er zijn grotere veranderingen nodig dan wat op dit moment gaande is of op stapel staat. Het vertrouwen in marktoplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen lijkt steeds vaker ongegrond en ingrijpen van boven onvermijdelijk. De sleutel ligt bij de politiek, die niet alleen het hier en nu moet besturen maar daarnaast nóg meer transitieleiderschap zal moeten tonen. Bij Noorden Duurzaam onderzoeken we hoe dat invulling kan krijgen door taakdemocratie, de oudste grondvorm van democratie in Nederland, die bij uitstek geschikt is voor crisisbestuur. Op onze website¹ geven we een samenvatting van onze huidige kennis hierover. Onderzoek naar taakdemocratie is onze kerntaak geworden, vanwege de dringende urgentie van duurzame ontwikkeling, vanwege de perspectieven van dit concept voor openbaar bestuur en voor transitieversnelling en vanwege de mogelijkheden die we hebben voor doorontwikkeling, experiment en kennisdeling hiermee. Taakdemocratie is politieke emancipatie van vijf maatschappelijke geledingen die in samenwerking transitietaken kunnen vervullen: wie kan bijdragen moet meepraten. Dat voegt geen nieuwe bestuurslaag toe, maar rationaliseert en democratiseert het buitenparlementair

¹ <https://www.noordenduurzaam/taakdemocratie>

sectoraal overleg over transitieaanpak. Het regelt de onderlinge verhoudingen van vijf geledingen, zodat de basis voor samenwerking, taakverdeling en onderlinge compensatie sterker wordt. Het voegt legitimiteit toe aan de politiek

Missie

Anders dan gebruikelijk dit jaar geen bijstelling van onze missie.

Vorig jaar heeft de ALV deze missietekst vastgesteld:

“De vereniging Noorden Duurzaam is een netwerk, denktank, projectbegeleider en dienstverlener, voor onderzoek, ontwikkeling en beproeving van democratische middelen, ten dienste van duurzame ontwikkeling.”

Dit blijft voorlopig zo, met een aanscherping die we als ondertitel gaan gebruiken: we zijn een *vereniging van initiatiefnemers voor taakdemocratie*.

Strategie

Hoe staan we ervoor? Hoe gaan we sterkte benutten om kansen te grijpen? Hoe pakken we zwakte aan, wat doen we met bedreigingen?

SWOT. In het jaarplan 2022 stond deze analyse:

sterk: concept, netwerk; **zwak:** middelen, organisatie; **kans:** toenemende transitienoodzaak, toenemende waardering voor taakdemocratie, regionalisering DuurzaamDoor, Groene Burgemeester, studenten; **bedreiging:** coronapandemie, gebrek aan experimenteerruimte bij overheden.

We laten voor 2023 DuurzaamDoor eruit, omdat de overheid zich in het nieuwe programma DuurzaamDoor 3 meer is gaan richten op interne samenwerking. Bij de kansen voegen we dorpen en wijken toe, omdat schaalvergroting bij gemeenten het belangrijk maakt om op dit niveau de democratie te versterken. Taakdemocratie lijkt daar een beter model voor dan liberale democratie. Bij de bedreiging laten we de overheden weg want gebrek aan experimenteerruimte manifesteert zich breder.

sterk: concept, netwerk; **zwak:** middelen, organisatie; **kans:** toenemende transitienoodzaak, toenemende waardering voor taakdemocratie, Groene Burgemeester, studenten, dorpen en wijken; **bedreiging:** gebrek aan experimenteerruimte.

Prioriteiten. We zetten in op **onderzoek, netwerk, experimenten, materialen, diensten, inkomsten, interne organisatie en ledenwerving, erkenning**. *Onderzoek* is voor ons pionierswerk een primaire activiteit. Het ontwikkelt het concept van taakdemocratie. Onderzoek betreft ook ons *netwerk* en breidt dit uit. In dit netwerk kunnen *experimenten* gedaan worden met bijvoorbeeld transitiekamers en campagnes. Uit onderzoek en experimenten ontstaan *materialen* die alle initiatiefnemers voor taakdemocratie kunnen gebruiken, zoals de transitieatlas, het stelsysteem, het campagnecanvas en het online SDG-café. De kennis die hiermee ontstaat kunnen we ook zelf inzetten bij *diensten* voor initiatiefnemers. Gesubsidieerde experimenten en betaalde diensten leveren *inkomsten*. Daarmee kunnen we de *interne organisatie* professionaliseren. Opgeteld maakt dit de vereniging aantrekkelijker voor nieuwe *leden* en draagt het bij aan *erkenning*.

Beleid - leeswijzer

Het beleid voor 2023 zetten we hierna in drie delen uiteen:

- **Lidmaatschap en leden.** Dit is gericht op meerwaarde voor de leden van de vereniging.
- **Kerntaken.** Dit betreft onderzoek, experimenten, diensten en kennisdeling.
- **Ondersteunende functies.** Communicatie, interne organisatie en financiën.

Bij elk onderdeel staan concrete doelen. Sommige van die doelen vergen een lange adem en komen daarom meerdere jaren achtereen terug. Doelen kunnen om allerlei redenen ook geschrapt zijn of na verloop van tijd weer terugkomen. In het jaarverslag kijken we terug en maken we de balans op. Hier kijken we vooral vooruit.

Lidmaatschap en Leden

Het ledenbestand krijgt taakdemocratische geledingen met elk 20% van het stemrecht.

In het jaarplan 2022 was een nieuw doelgroepenmodel gekozen: wetenschappers, transitienetwerken, initiatiefnemers, studenten en belangstellenden. Voor 2023 gaan we nog een stap verder en trekken we het doelgroepenmodel gelijk met het geledingenmodel van de taakdemocratie. Dat betekent dat we in het ledenbestand vijf geledingen onderscheiden: wetenschappers, burgers, overheden, bedrijven en voorzieningen. Het is de logische consequentie van het werk van de vereniging: als we taakdemocratie willen bevorderen dan ligt het voor de hand dat we dat ook toepassen binnen onze vereniging.

We willen een vereniging zijn van initiatiefnemers voor taakdemocratie. Binnen de geledingen richten we de ledenwerving dus met name op mensen en organisaties die het concept van taakdemocratie willen helpen ontwikkelen of het in hun praktijk willen toepassen, of ons al donateur willen steunen. Voor de vijf geledingen worden specifieke ledenproposities uitgewerkt.

Overeenkomstig het concept van taakdemocratie krijgen de geledingen in de ALV gelijk stemrecht. De wetenschappers hebben dus tezamen net zoveel te vertellen als de geleding van de burgers. Ook de geledingen van overheid, de bedrijven en de voorzieningen hebben elk 20% van het stemrecht. Dit garandeert beter dan voorheen een maatschappelijke balans in de vereniging en voorkomt dominantie vanuit een enkele geleding.

De contributie blijft, behoudens indexering, gelijk en blijft afhankelijk van de organisatieomvang van een lid, gemeten in full time fte in Noord-Nederland. Voor burgers en voor wetenschappers die hun lidmaatschap niet kunnen declareren geldt het minimumtarief van € 23,= (btw-vrij, tarief 2022). Zie de website voor een rekenhulp.

De invoering van een geledingenmodel met gelimiteerd stemrecht per geleding wordt voorgelegd aan de ALV, bij akkoord vastgelegd in het huishoudelijk reglement, en bij de eerstvolgende statutenwijziging opgenomen in de statuten van de vereniging.

Doelen. In 2023 wil de vereniging:

1. **Ledenaanbod** voor de vijf geledingen formuleren en een **ledenwerfactie** uitvoeren. Het leden aanbod krijgt een accent op wat initiatiefnemers voor taakdemocratie in de vijf geledingen nodig hebben.
2. Drie **ALV's** organiseren. In februari, juni en november. De ALV's zijn fysiek, tenzij de overheid anders adviseert. Het programma bestaat uit een inleiding, gelegenheid voor netwerken en de formele ALV. De eerstvolgende ALV is in Fryslân (we rouleren langs de Noordelijke provincies).
3. De **ledenadministratie** verbeteren en overdraagbaar maken.

Kerntaken

Onderzoek en ontwikkeling

Onderzoek is een kerntaak van de vereniging. Een aanzienlijk deel van de tijd en de middelen wordt hierop ingezet. Waar mogelijk wordt samengewerkt met hoger onderwijs, kenniscentra, kennisnetwerken en individuele onderzoekers en ontwikkelaars. Onderzoek betreft analyse van ontwikkelingen op gebied van duurzaamheid en democratie, systematische kennisopbouw met betrekking tot taakdemocratie, ontwikkeling van werkvormen, veldexperimenten, dienstontwikkeling, effectmeting, etc. Hier is nog veel werk te doen. Taakdemocratie mag een oude praktijkvorm van democratie zijn, over aanpassing aan en toepassing in de moderne tijd is nog weinig bekend.

Doelen. In 2023 wil de vereniging:

4. Een begin maken met een **landelijk platform voor taakdemocratie** voor initiatiefnemers uit de wetenschap, burgerij, overheid, bedrijven en voorzieningen. Het platform wordt dus zelf ook taakdemocratisch en krijgt een eigen website: taakdemocratie.nl.
5. Het door Noorden Duurzaam geïnitieerde **Regional Panel on Climate Change** (RPCC) doorontwikkelen en verbinden met samenwerkingsverbanden binnen het hoger onderwijs in de regio.
6. In samenwerking met de consultant en auteur Majid Iqbal en de Noorden Duurzaam stagiaire Artemis Mantheakis (Universiteit Utrecht) publiceren van een artikel over de toepassing van het model voor contractontwerp van Iqbal op het **ontwerpen van campagneovereenkomsten**.
7. Via deelname aan de RvT van de **Stichting Landgoed Schelligheheert** bijdragen aan de ontwikkeling van taakdemocratisch gebiedsbeheer en de ontwikkeling van een taakdemocratisch **debatcentrum**.
8. In samenwerking met de stichting Regionale Kennisontwikkeling en enkele waterschappen een wetenschappelijk onderzoek starten naar **bestuursvormen in het waterbeheer**, waaronder taakdemocratie.
9. In samenwerking met o.a. studentenadviesbureau SAC uitvoeren van een onderzoek naar het recept en de succesfactoren van taakdemocratische **wijkinitiatiefgroepen**, zoals de initiatiefgroepen voor kleinschalige wijkmobiliteit die Noorden Duurzaam begeleidt.
10. Met o.a. **De Coöperatieve Samenleving** en andere coöperatiespecialisten de combinatie van transitiekamers en gebiedscoöperaties verder onderzoeken (vervolg op eerder onderzoek).

Experimenten en toepassingen

Noorden Duurzaam wil nieuwe concepten voor taakdemocratie toepassen in concrete praktijksituaties.

Het gaat hierbij om experimenten met nieuwe theorie, werkvormen en materialen, en toepassing van concepten waarvan de werkzaamheid al bekend is.

Doelen. In 2023 wil de vereniging inzetten op de volgende onderwerpen en projecten:

11. Voortzetten van inzet op **kleinschalige wijkmobiliteit** in diverse wijken in de gemeente Groningen.
12. Begeleiden van een **wijk/dorpsraad** bij een experiment met taakdemocratie.
13. In samenwerking met lokale initiatiefnemers onderzoeken of een **Groningse klussersbond** kan worden opgericht, die via een productraad kan bijdragen aan o.a. verbeterde recycling van monomaterialen.
14. In samenwerking met het lectoraat Biobased Business Valorization (circulaire economie) van de Hanzehogeschool, de RuG Faculteit Economie en Bedrijfskunde, de gemeente Groningen en de Groene Burgemeester ontwikkelen van een **productraad** op basis van de in 2022 gepubliceerde congrespaper over toepassing van taakdemocratie voor circulaire economie.
15. In samenwerking met Solidair Groningen Drenthe² doorontwikkelen van het project 'Inspiratie voor duurzaamheid' voor de **sector levensbeschouwing** (religieuze, filosofische en humanistische gemeenschappen). Het project versterkt de eigen duurzaamheidsexpertise van de sector en de samenwerking binnen sector hiervoor.
16. Contacten ontwikkelen voor nieuwe **projecten in het Noorden** en eventueel elders.

² <https://www.solidairgroningendrenthe.nl>

Diensten

Noorden Duurzaam ondersteunt initiatiefnemers met diensten voor taakdemocratie. Dit omvat begeleiding bij visievorming, haalbaarheidsonderzoek en projectbegeleiding, en eventueel ook penvoerderschap en financiële administratie. De vereniging brengt hiervoor kosten in rekening op basis van kostprijs en draagkracht, zonder vaste voet. Van de webtools voor netwerken uit het jaarplan 2022 wordt een deel geschrapt omdat deze weinig gebruikt zijn.

Doelen. In 2022 wil de vereniging inzetten op de volgende onderwerpen en projecten:

17. **Doorontwikkelen van de Transitieatlas.** De Transitieatlas brengt duurzaamheidstransitie in bestuurlijke gebieden in kaart en geeft bijvoorbeeld antwoord op de vraag 'Wie doet wat in de wijk'.³ Daarnaast presenteren de kaarten een toekomstbeeld waarin ideedemocratie en taakdemocratie naast elkaar bestaan.⁴ De atlas is kostenloos beschikbaar voor leden.
18. **Ontwikkelen van een stelsysteem.** Tijdens het Groningse festival Let's Gro is een nieuw stelsysteem gepresenteerd. Dit wordt in 2023 doorontwikkeld voor gebruik door leden van de vereniging.
19. **Downloads voor leden.** De website wordt voorzien van een downloadsectie voor leden. Hier kunnen teksten, modellen, stramienen, canvassen, voorbeelden etc. voor taakdemocratie geplaatst en gedownload worden.

Kennisdeling

20. **Open source publiceren** van het essay over taakdemocratie en enkele materialen voor taakdemocratische experimenten.
21. **Webinars, workshops en lezingen** over taakdemocratie, op eigen initiatief en op verzoek.
22. **Gastlessen** in het voortgezet en hoger onderwijs, en bijdragen aan ontwikkeling van lesmateriaal en curriculumontwikkeling.
23. Het online **SDG-café**⁵ openbaar beschikbaar houden en afhankelijk van sponsoring doorontwikkelen en breder bekend maken.

Ondersteunende functies

Communicatie

De communicatie van de vereniging moet beter. Sinds 2017 is veel energie besteed aan de basis: conceptontwikkeling, contacten met de wetenschap, landelijke samenwerking, debat en experimenten. Dat heeft concepten en instrumenten opgeleverd waarmee we weer naar buiten kunnen.

Doelen. In 2023 wil de vereniging:

24. Een **communicatieplan** opstellen.
25. Nieuw **promotiemateriaal** maken voor ledenwerving in vijf geledingen.
26. De **webteksten** herschrijven en de website verbeteren.
27. **Standmateriaal** verbeteren en stands bij evenementen bemensen.

³ <https://www.noordenduurzaam.nl/taakdemocratie>

⁴ <https://www.noordenduurzaam.nl/transitieatlas>

⁵ <https://www.noordenduurzaam.nl/sdgcafe>

28. **Opiniestukken** publiceren.
29. De **LinkedIn-groep** benutten, ook in combinatie met het landelijke platform.

Interne organisatie

De actieve kern van de vereniging heeft uitbreiding, zowel bestuurlijk als uitvoerend. De drie leden van de RvT hebben aangegeven zich meer praktisch te willen inzetten voor de vereniging. Aan de ALV wordt daarom voorgelegd om de RvT-leden eervol ontslag te verlenen. De RvT kan vooralsnog vacant blijven, hetgeen juridisch mogelijk is, of de vereniging kan een nieuwe RvT samenstellen. De eindverantwoordelijkheid voor het intern toezicht ligt in alle gevallen bij de ALV die het hoogste orgaan is van de vereniging. De ALV kan deeltaken delegeren aan de kascommissie.

Doelen. In 2023 wil de vereniging:

30. Instellen van een **adviesraad** bestaande uit de leden van de huidige RvT.
31. Versterken van de **kascommissie**. De kascommissie controleert minimaal tweemaal per jaar de inkomsten en uitgaven van de vereniging en rapporteert in elke ALV.
32. Het **bestuur** op sterkte houden. Daarbij balans houden tussen burgers, bedrijven, voorzieningen, kennis en overheid.
33. Studenten in WO, HBO en MBO hebben vaak grote belangstelling voor duurzame ontwikkeling en zijn ook vaak geïnteresseerd om in of naast hun studie daar iets voor te doen. Een aanloop in 2022 naar instellen van **studentcommissies** heeft nog geen succes gehad. In 2023 wordt het concept bijgesteld en een nieuwe poging gedaan.

Financieel

De vereniging heeft al sinds de oprichting in 2013 grote moeite om rond te komen en om naast de bescheiden contributie-inkomsten aanvullende middelen aan te trekken. We passen niet in subsidieregelingen voor MKB en we zitten zowel bij de duurzaamheid als bij democratie buiten de subsidiabele projectvormen.

Doelen. In 2023 wil de vereniging:

34. De banden met de **provincies en grote gemeenten** verder aanhalen en in gesprek gaan over taakdemocratie en provinciaal/lokaal bestuur.
35. Met inzet van adviseurs opnieuw een beroep doen op regionale, nationale en Europese **subsidies**.
36. Actieve leden prikkelen om gebruik te maken van het **interne ontwikkelfonds** van de vereniging. Het fonds wordt aangevuld uit positief resultaat van projectbegeleiding en dienstverlening. Uit het fonds wordt voorinvestering in nieuwe projecten en diensten (uren en onkosten) gecompenseerd.
37. De **ANBI**-status behouden.

Begroting. Zie de jaarrekening 2022.